

Megjelenik a lap **Temesvá-**
rott minden kedden.

Előfizetési díj akár helyben,
akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6 ft. pp. = 6 f. 30 kr. ujp.

Fél évre 3 ft. pp. = 3 f. 15 kr. ujp.

A helybeli előfizetők a lap ház-
hozordásáért rendelést tehetnek.
a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros,
bécsi utca 68. szám, első emelet.

DELEJTŐ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jelige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizetheti helyben a szer-
kesztőségnél, vagy a helybeli könyv-
kereskedésekben; vidéken min-
den cs. kir. postahivatalnál szer-
kesztőséghez utasítandó bérmentes
levelekben.

Hirdetések minden közhasználat-
ban lévő nyelven fölvételnek. A
beigatásért minden három hasáboz
egyes sorért 4 p. vagy 7 uj kraj-
cárnyi díjszámítatik.

Kiadó hivatal: belváros, bé-
csi utca Uhrmann Márton
műkereskedésében.

Kedd, május 8. 1860.

19. szám.

Harmadik évi folyam.

A mostani igazság kiszolgáltatás hiányairól, különösen a járás- és szolgabíróságoknál.

(Folytatás és vége.)

Mennyi idő és sikertelen munka lenne ily nagyjáb-
ban rajzolt eljárással megkimélve, könnyü belátni. De
következő ellenvetéseket hallottam ez ellen, hogy ekép
a jegyzőkönyv önkényes szerkesztések által a felek ne-
tán jogaik nyomos előadásában akadályozva lennének.
De hiszen a bíró most is csak azt írja be, ha önké-
nyeskedni akar, a mit jónak talál. Más részről az es-
küvel kötelezett bírónak, kire ezrek sorsa van bizva,
még is csak kell annyi hitelt adni, hogy a jegyzőköny-
vet helyesen veszi fel.

Fontosabb azon ellenvetés, hogy ekép a felebbvitel-
ről le kellene mondani, mert a jegyzőkönyv alakú
ítélet nem lehetne további vizsgálat tárgya, miután az
első bíró a felek előadásából meritett jogi vélemények
által elfogulván, hiányosan szerkezthetné azt. De a
fentebbi cáfolat ugyanezen ellenvetésre is áll, s nem le-
het rendszerint feltenni, hogy a bíró lényeges dol-
gokat s bizonyítékokat kihagyjon a felek előadásából.
Vagy hát ugy kell alkotni az első bíróságot, hogy ne
egy, hanem három személyből, magából a főnökből és
két segédből, álljon, s ezen collegiális testület erkölcsi
érzetében s tudományos készségében fog feküdni az
igazság kezessége.

Az ily rövid utu tárgyalásnak magán a gyorsasá-
gon kívül egy igen nagy előnye lenne a mostani felett,
mivel ekkor a bíró nem a mellékes körülményekből, ha-
nem magából a tárgyból hozna ítéletet. Ugyanis
jelenleg azon elv áll a bizonyítékoknál, hogy a mely
előadott tényt az ellenfél nem tagad, azt a bíró bebi-
zonyítottanak tekintse. Régi törvényeink szerint csak
azon állítást vehette a bíró bebizonyítottanak, mely igaz-
golva volt; jelenleg azonban a hallgatás bizonyítéknak
tekintetvén, ebből aztán a tárgyalásnál oly tulságos óva-
kodás következik, hogy a csupa tagadásokkal teljes
jegyzőkönyvön megbotránkozik az igazságérzet, kivált
midőn az értetlenség annyira viszi a dolgot, hogy nem
csak a döntő tényeket, hanem jogi állítmányokat is ta-
gad. Oly eset is adta magát elő, melyben egyvalaki
az ellenfél által idézett §-ust tagadta. Lehet gondolni,
mily kevéssé lehet alapja igaz bírói eldöntésnek egy

ily tárgyalás. Ellenben ha a felek a panaszra vonat-
kozó tényekre nézve az ítélet hozásra jogosított bíró
által személyesen kihallgattatnak, a helyett hogy egy
tollnok vagy irtok veszi fel előadásait, mint gyakor-
latban van — ha a bírónak alkalmá van azon körül-
ményeket, melyeket a fenforgó esetre döntőknek tart,
azonnal tovább vizsgálni, a helyett, hogy, mint most,
a hiányos tárgyalás tökélyesbitésére egy új határnapot
rendeljen: ekkor inkább lehet reményelni, hogy ítélete az
igazságban fog gyökerezni, mintha egy tagadással és el-
lenmondással zsufolt tökéletlen jegyzőkönyvből ítél, a
nélkül, hogy a feleket csak látta is volna.

A mi pedig a felebbviteli vizsgálatot illeti, ismét-
lem, hogy azon jegyzőkönyvet, melyet maga a bíró, a
melléje alkalmazott segédekkel együtt magánál a tár-
gyalásnál azonnal készít, csakugyan alkalmasabbnak tar-
tom felülvizsgálatra, mint a mostaniakat, melyeket ren-
desen egy tollnok vagy gyakornok vesz fel. Vagy miért
ne lehetne felebbhivatkozás esetében a főbb bíróságnál
is éppen oly szóbeli tárgyalást behozni, melynél a fe-
lek szintén szóval s még egyszer tárgyalnának, szabad
leendvén a felebbvitelt írásban is bejelenteni, mely
esetben az ellenfél a felebbviteli bejelentésre szintén írás-
ban nyilatkozhatnék? Önként értetik, hogy ekkor a fe-
lebbviteli bíróság ezen szóbeli ügyekben, nem a fő-, ha-
nem a megyei törvényszékek lennének.

A mi pedig az idézvény kézbesítése iránt ajánlott
módot illeti, mely által tetemesen gyorsítottatnék az egész
eljárás: e részben nem hiszem, hogy valaki több erőt
tulajdonítson, a törvényszolga eljárásának, mintha az
illető községi hivatalnok teljesítendő azt, s az igazság
kiszolgáltatás csakugyan nem szenvedne az által semmi
csorbát, hogy a kézbesítő hivatalnok nem a szokott hi-
vatalos avagy postai uton, hanem a féltől magától, ki-
nek érdekében van a kézbesítés, kapja kézben az
iratot.

2. A végrehajtás lassuságát s költségességét szintén
igen könnyen lehetne elkerülni az által, ha egyszerűsít-
tetik az eljárás. Legyen szabad például a nyertes fél-
nek a jogérvényes ítélet alapján a végrehajtási paran-
csot a bíróhoz készen hozni, ki aztán a végrehajtást,
ha rendben találja a nyertes kérelmét, neve egyszerű
aláírásával s a bírói pecséttel megrendelheti a foganato-
sítást azonban, még pedig a zálogolási kötelezést —
ugy mint fentebb a kézbesítésről mondtam — az if-

lető községi hatóságra hagyja. Csak az árverést teljesítené ő maga vagy segédje.

Soha sem tudtam az okára jönni annak, hogy miért alkot a mi pörrendünk külön végrehajtási fokokat a zálogolás és becslésből, ha csak azért nem, hogy a marasztaltnak ideje legyen még eszközökről gondoskodni, melyekkel a birói ítéletnek eleget tehesen. Ha ez volna oka a két különböző fokozatnak, úgy valóban lelkiismeretesen ajánlható ezen fokozatok egyszerűsítése, mert midőn már a birói ítélet kimondatott, annak bármily akadályoztatása azontul a tiszta igazságba ütközik. A panaszlott nem igényelhet többet az államtól e részben, minthogy elegendő ideje és módja legyen magát védelmezni, és ha már egyszer tudjuk jogérvényesen, hogy kinek részén van az igazság, akkor többé csak ugyan nincs joga az államnak arra, hogy a kötelesség mulasztókat legyezze azoknak kárára, kiknek birói ítélettel igazságot adott. Nem hihetem, hogy ezen szét-darabolása a végrehajtásnak a bélyeg jövedékén alapuljon, mert ha igaz is az, hogy a bélyeg a legigazságosabb adó, mert éppen azt rója meg, kinek számára a biró rendelve van, még is úgy vélem, hogy nincs oly kormány, ki az igazság kiszolgáltatásból üzletet csináljon.

Ezen céltalan eldarabolása tehát a végrehajtási működésnek teljes méltányossággal megszüntetnék az által, ha a végrehajtási parancsban mind a három fok egyszerre megrendeltetnék. A polgári pörrend 447. és 311 §§-nak óvó rendeletei e mellett természetesen érvényben maradhatnának, hogy egy harmadik jogai ne szenvedjenek a végrehajtás által.

Az is kétségtelen, hogy a zálogolás és becslés teljesítéséhez nem szükséges valamely nagy törvényutományi doctorság, mert mind kettő oly egyszerű működés, hogy azt bármely falusi biró s jegyző elvégezheti. Legfelebb az árverés megtartása előtt megvizsgálhatná még az ítélő biró, — a fél netáni panaszára, — hogy a zálogolás és becslés kellőképp teljesítettek-e, s ellenkező esetben a hiba kijavítását eszközölné.

Ennyi az, mit elegendőnek tartok arra, hogy igazság kiszolgáltatásunkban egy egész új lendület álljon be, mert ezen módosítások által megszűnnék a sok hasztalan irkálás, az eljárás gyorsabb s kevesebb idő veszteséssel s költséggel egybekötött lenne, a birónak alkalma lenne alaposabb ítéletet hozni, sőt az írásbeli és egyéb ügyek elintézésére is több ideje maradna, miután most erejének s munkásságának legnagyobb részét az itt módosítás alá ajánlott lépések emésztk fel.

Tury Samu.

U t i t á r c a.

TORDA, május 1-én 1860.

Kolosvárról néhány mértfölddel ismét beebb hatolánk a csendes hallgatag de minden nyomon történelmi esemé-

nyeket regélő Erdélybe. Sok vér áztatta e kis honnak völgyeit, sok halott aluszsza azokban örök álmát; tán azért övezé körül a természet a hegyek és halmok oly szakadatlan láncolatával, hogy örök koszorut fonjon az elfeküdtek sirjaira. — 5 és 6 között hagyók el Kolosvárt, a kis Szamos csörgése, melynek partjain a város fekszik, kellemes sohajként kísére bennünket. Hova tovább haladánk, a város annál mélyebbre látszék süllyedni; Feleknek vezetett utunk, de odáig nagy emelkedés vala meglépendő, hogy a hely színére juthassunk. Gyönyörű látvány vala visszatekintgetni: az öbölben fekvő város számos tornyaival, háta mögött a gyalui havasok fehér csikjaikkal, a tekervényesen siető Szamos rengő hullámaival, a szomszédos fellegvár lába alatti apró házaival; minden nyomon hegy vagy halom majdnem kopár üstöktelen fővel, s a völgy mégis a viruló természetnek oly sok kellemével kínálkozik!

Kolosvár vidéke általában hegyes. Oldalvást nagy részt szőlőkertek mutatkoznak itt-ott izletes lakokkal beültetve; azonban legtöbb helyütt olyanok a hegyek mint ama kopasz fők, melyeket az élet és gond nyest meg lombjaikról. De már Szamos mentében gyönyörű völgyek nyujtóznak; északnyugoti része kevésbé termékeny, már a délkeleti a kellemes és gazdag Mezőségre nyulik, hol kőso és a sóforrások mint a természet olcsó adományai ugy tűnek föl. Legtávolabbra kísért bennünket a fellegvár, mely a várostól éjszakkal esik, és fölötte meglehetősen tekintélylyel uralg, aztán a kath. plébánia hosszú sugár tornyával; a templom gazdag és Zsigmond emléke, építése 1414-ben végeztetett; 1716-ig az unitáriusok birtoka vala, s a mondott évben VI. Károly alatt nyerték vissza a katolikusok; tornya 1836 óta épül, a bécsi sz. István tornyát akarták benne utánozni, de kissé hátramaradtak vele, maig sincs befejezve.

1851-ben Erdély lakosainak száma volt: 2,074,202. — 1855-ki számítás szerint: 2,276,093. Ez összegből Kolosvárra esik majdnem 20,000. Átlag véve a lakosság számát, a nőké meghaladja a férfiakét, az okot az elesettek és eltévedtekben találjuk. Nem lesz fölösleges tudni az 1848/9-re eső apály számát.

A harc, tifus, tűz, s egyéb balesetek áldozatainak száma megközelítőleg 18,000-re tétetik; a forradalmi áldozatokat így osztályozták: 5680 férfi, 363 nő, 69 gyermek. Nemzetiség szerint: 5405 oláh, 310 szász, 304 magyar. 1844-ben lakosai száma volt 2,155,100. Ime itt keresendő az 51-ki különbség; az 50-ki számki- vetés szerint a fajok így állának: 1,227,276 oláh, 536,011 magyar, 192,482 német és szász, 78,923 cigány, 15,573 zsidó, 7600 örmény, 3743 szláv; 771 vegyes nemzedék; jut tehát minden 1000 lakosra: 596 oláh, 261 magyar, 93 német, 38 cigány, 7 zsidó, 3 örmény, 2 szláv.

Az oláh vegyült nép, áll német, ógoth, román és szláv elemből, s Dácia ősi lakóinak tartják magokat; hogy nagyrészt szlavoknak tartatnak, oka: mert első vallásoktatói kszlávok voltak, és ősi egyházkönyveik szintén szláv nyelveken írvák. A magyarokat, székelyeket, is-

meri mindenki; a szászok legnagyobb része a XII-ik században II. Géza kormánylata alatt, aztán a XIII-ban névleg 1211-ben a német lovagok idejében és a mongol pusztítás után 1241-ben vándoroltak az országba. A cigányok 1417—1437 leginkább Zsigmond uralma alatt telepedtek meg; a zsidók Gallicia, Bukovina és Lengyelhonból szállongtak át. Az örmények a XV-ik században leigáztatván a perzsák által elsőb Moldvában telepedtek meg, 1671-ben pedig Erdélyországba jöttek át. Azonban ezen tán untató elmefuttatásokból legyen elég ennyi.

Talán ep annyi időbe került e sorok leírása, a meddig mi a feleki hegyre feljutánk; itt már csakugyan ellehet mondani: hogy sokkal messzebb van Felek Kolosvárhoz, mint Kolosvár Felekhez. Felek vagy onnét vehette nevét, hogy egykor atyafiak építhették, vagy pedig a félek szótól; mert lejtőin leereszkedni rossz ut és időben csakugyan lehetett félni; most utja nagyon jó, lakói oláhok, szétszórt házikókban laknak, vidékét majd száraz kopár hegyek, majd nyirpágyok környezik. Száraz hegyei többnyire sárgás homok és agyagból állanak, ezekben képződnek ama gömbölyű kövek, melyek itt kapuk sarkainál, utfeleken, ajtók mellett s határokon oly nagy mennyiségben mutatkoznak; alakjuk majdnem teljesen gömbölyű, néha magányosan hullanak ki a korhadt hegyoldalból, néha kettese sőt háromosával is összenöve. A völgyekben mint kalapos gombák hevernek, a hegyszakadékokban egyes fák gyökerei kapaszkodnak beléjük, s a ketté szakadtakat úgy lógatják alá mint egy csorba tálat; rendszeren derékon szoktak ketté válni, s mint bogyó csoportosan teremnek; a vajt helyeken jól ki lehet venni az átalakulás menetét. Miután a homok megkövül, elveszti színét, s teljesen barna alakot ölt magára, tartóssága nem igen dicséretes.

A postaállomás Bánjabükkön van, ez falu 860 lakossal; honnét vehette nevét, nem tudtam kinyomozni, a bányának nyomát sem láthatám, a bükk erdőt pedig hiában keresték szemeim, ez balra marad, Koppand pedig jobbra egy mély völgyben inkább hasadékban uri kastélyával, mely úgy szólván akkor tűnik szembe, midőn elhagyni látszik az ember, ezt lakja 369 legnagyobb részt oláh. Azonban siessünk Tordára.

Torda város 7768 külön ajku de tulnyomólag magyar lakosokat számít az Aranyos folyónál. Az ország egyik legnagyobb hidja e folyón vezet át, az egész építmény nagyszerű faalkotmány s egyszerű pallérféle embernek műve; itt nyugodt lélekkel fizethetni vámot. A város nyugoti részén meszes hegyek vonulnak át, melyeken óriási nyilások ásítognak, legnevezetesebb a tordai hasadék, melynek hajmeresztő fenekekén a Péterd patak zúg keresztül, a másik Koppand mellett tátong. A város elég csinos, külrészein majd minden házon borcégér csügg majd korona- majd koszorú alakban, többnyire zöld és piros szímmel bevonva. Sóbányája nagyon látogatott. Ez kétféle, római és korunki. Azok már elültek, s iszonyu mély tavakat al-

kottak, ezek nagy gonddal műveltetnek, s adnak évenként 50—60,000 mázsa kősavat; a tavakhoz házakat építettek, s a fürdők hasznossága miatt eléggé keresztek. Vétkeznek, ki Tordáig jutván a sóskutat meg nem tekintené, a tiszték különben is szives és készséges emberek lévén, könnyű hozzá juthatni. Legszebb a Terezia akna, mélysége 57 öl, ürege meglepőleg nagyszerű, s a bekiáltott rövidebb szókat 12-szer visszairvalgja, vezetékei mintha mesterséges kövekkel volnának kirakva, oly rendesek, csinosak és tiszták, s mi csakugyan ritkaság, szárazok.

Az akna fölött szőlőkertek diszelegnek, mikben Torda különben is bővelkedik. A sóelhordás itt nagy fáradsággal jár, mert az üreg ajtaja a hegy belső oldalára esik; hogy a dolgon könnyítessék, a kormány most alagutat furatott, hossza majd 400 öl, a vajat már teljesen kész, a kikövezés is több mint 30 öl hosszúságra haladt; a munkálat folyton foly, s egy pár év alatt be leend végezve. A vezetékek szélessége és magassága egy öl, az alagut valamivel magasabb, de szélessége egyenlő; a vaspályák már fölrafvák s a kocsik egyre járnak, majd földet szállítva ki majd faragottköveket hordva be az építésre. Az alagut minél kiebb annál nedvesebb, a vizet kutacskákba eresztgetik, s annak idejében kimerítik; az alagut ivete azonban több helyütt csillogó nedves, hihetőleg nem célszerű a vakolat; különben a budait jobban járhatja lég, szél és nap, és mégis biz az is eléggé nedves. A ki sóaknát nem látott, a tordait bizton megtekintheti, itt nincs mitől rettegnie.

NAGY-ENYED, május 3. 1860.

Ujabb cikkemet Enyed kies vidékéről írom. Lesz-e benne annyi érdekes, mint csak a fönnebiben is volt, nem tudom, de ígéretemet be akarám váltani, ezzel is tartozom. Torda vidékétől igen nehezen tudtam megválni, részint mert minden oldalon szivély sőt valóságos szivesség övezett körül, részint mert én még nem látott dolgokat láttam. Maga a város eléggé takaros s több emeletes épülettel csinosított külalakja is jótékonyan hatott rám. Van benne kerületi törvényszék, adóhivatal, unit. algymnasium, két gyógyszertár, több rendezett bolt sat. Folyója mint mondám Aranyos, mely a bihari hegyekben ered, s 13 mértföldnyi futása után Vajdaszegnél a Marosba ömlik. Topánfalvánál 18, Tordánál 26 öl széles; közép mélysége 2—5 láb, mértföldnyi esése majdnem 14 láb; a mondott számok eléggé megmagyarázzák gyors folyását, s az említett hid szilárdságát; körülé jobbra balra igen gyönyörű völgy terül el.

Tordáról kimelve, és jobbra tekintve azonnal égisz emelkedő óriási alakok tűnnek szemünkbe, ezek a székelőkövek a bánulandó tömegben heverő torockói hegyek, mellettök siklik el balra az aranyt hordó Aranyos. Megfoghatlan, hogy hányta ezeket össze a természet! Magas fakó ormaik a felhőkkel vetélkednek, oldalai mintha sziklákat akarnának a rájuk pil-

lantóra hányni, oly veszekedő természetűek, s alattak a legszebben viruló völgy terül el. Nyílásaik, szakadásaik számlálhatlanok, itt-ott úgy tűnnek fel bennök a falvak, mintha bevolnának ékelve.

Endreffy.

Levelezések.

Pest. április 30-án. Országos gyászban résztvevő városunk képét ecsetelném, ha volna oly fájdalomra — mint a milyen miénk — elegendő szó, s mely Magyarország vesztését képes lenne hűn kifejezni s vizshangoztatni országszerte. Ki nem tudja, hogy Széchenyi István elhunytát keseregjük mindnyájan s főképp Pest, mely virágzását, mely büszkeségeit mind neki köszöni. E nagy férfiúért kinél — Mátyás király óta — nagyobb honunk egén nem tűnt fel, tartá a nemzeti akadémia, mint alkotójáért a gyászmisét. Valamint azonban a csillagok ezrei a nap körül, úgy gyülekezett honunk értelmisége is Széchenyi beborult napjának gyászravatala körül.

A belvárosi főtemplom körül s az utcákon már 8 óra tájban kezdett a bánkódók özöne áradozni. A város, több magánépületeinek gyászlobogói és más építményei virágkoszorúikkal jelenték, hogy fájdmunk nem mindennapi, de egyszersmind tanuságot tőnek, hogy remény s örömkönyek is vegyülnek ürömpoharunkba, mert hisz az intelligencia általános gyásza jelenti; hogy fájdmunk és a részvét közös. 9 órakor megnyiták a templom ajtai, s a testületek, a válogatott sokaság sorai között enymásután vonulnak a templomba, hol fényt csak a gyertyák ezrei árasztának, s emlékezteték a buzgó keresztényt az első századok földalatti istentiszteletre.

Magasztos lőn a gyászosan ékesített templom azon pillanatban, midőn az országosan tisztelt bibornok hgprimás az orgona mélabús változatokat hangoztatva az egész ft. clerussal a mindenható számolóhoz közeledett, de még magasztosabb, midőn Mozart híres requieme a dalárda és nemzeti színház notabilitásainak közreműködésével megzendül, vagy midőn az ország főpapjának csengő imája megszólamlík Széchenyi István lelke örök üdvéért! Az egyházi gyászszertartás és a zene minden részlete mély benyomást tőn minden vallásu szívre. Megható vala a néma csend — kivált az Ur fölmutatáskor, melyet csak az oltár csengője és a torony hathatós harangjának zúgása szakasztá félbe, hirdetvén a benn és kümlévő sokaságnak a megtestesülés és megváltás isteni titkát.

Ismét a föltámadás reményét jellemző zene ragadja meg a kedélyeket még három izben, mig a „Libera“-ra megkondul a főváros minden harangja, s a Requiescat in pace“ méltóságos komolysággal befejezi a gyászravatal körüli szertartásokat.

A primás a templomból kivonulásakor a kereszt megjelenésére a nagy sokaság ismét két sorfalat képez

s nagy áhitattal fogadja primásának szent áldását. Nyomban követi az akadémia és magas aristocratia ó hgségét a plébániára s gróf Dessewffy Emil rövid develős szónoklatában kifejezi az akadémia mély köszönetét az áldornagy e kegyeért, egyszersmind kiemelé a kath. anyaszentegyház egységét a hon érdekeivel, a hit, remény és szeretet műveiben, melyeket az egyház tagjai ép úgy mint hierarchiája mindig oly példásan gyakoroltak. Mire az ezen erényektől ragyogó bibornoki ajkak biztosítják a hon minden hű fiát, hogy ő mindig annyit tett s annyit fog tenni a honért, mennyit ereje s a körülmények megengednek.

Ez alatt a templom előtt a nép ezrei Kölcsey himnuszát s a Szózatot zengedezék, melynek végeztével a plébania előtt megállottak s éljenzéseikre megjelent a bibornok az egyik ablaknál, és köszöné a tisztelgés e nemét, mire az áldornagy az átnézhetlen sokaságra ráadá főpásztori áldását s a sokaság újra éljenekre tör ki. E jelenet a kösziveket is elérzékenyíté. A főpap eltüntével a nép is — mely városunk s a vidék legjobbjaiból állott, nemzeti dalok zengedezése között a legnagyobb rend és csendben szétoszlik.

Adja a kegyes ég, hogy a haza boldogságáróli reményeink, melyeket a gyászravatalon nyugvó babérkoszoruk jelképezének, teljesülésbe menjenek!

Hir szerint az akadémia teremében az igazgatói székek egyike Széchenyi emlékére mindig üres maradand. J.

Pozsony, április 30-án. Miről irhatnék méltóbban, miről több joggal, de szintén fájdalommal is, mint a bár megfogyott, de meg nem tört nemzet nagy halottjáról?

Dicsősége városunknak, hogy a legnagyobb magyar 25 évvel ezelőtt itt ejté ki azt a nagy szót, hogy: legyen világosság; és világosság lőn hatalmas szavára. Mily dicsőség, hogy itt kézdé meg az egész hazát boldogító és üdvítő pályáját! de mily fájdalom, hogy a hazafiak legnagyobbika oly borzasztó halál által ragadtattott ki a gyászoló magyarság kebléből, mely csak áldással ejtheti ki a nagy Széchenyi István nevét!

Ma tartottuk végre mi is ezen férfi emlékére a gyászmisét. Szombaton már szétosztattak nagy számban a magyar és német gyász hirdetések, és ma délelőtt 9 órakor (10-kor vette a mise kezdetét) gyülekezett Pozsony és vidékének lakossága rendkívüli nagy számban; köztük igen sok férfi viselte süvegén a gyászfátyolt, a hölgyek pedig gyászruhát.

A szertartást Heiller Károly prépost és városi esperes végzé, mi alatt Mozart híres nagy miséje a jól begyakorolt egyházzenedei egyesület tagjai által elzengetett.

Jelen voltak: az egész főuri kar, a város és vidék nemessége, a város tisztai, a céhek képviselői zászlóikkal együtt és még számtalan minden rangu közönség; csak katonaság nem volt látható, nem is volt szükség reája, mert példás vala a rend és csend.

A ravatal mellett 12 diszöltözetű ifju kivont karddal állott, és a főoltár és ravatal közt 12 viaszkfaklyás ifju diszöltönyben. A ravatalon pedig és a főoltáron a Széchenyiek cimere diszelgett.

Május 3-án az evang. szentegyházban Széchenyiért szintén gyászmise készülvén, elmondhatjuk, hogy Pozsony az egyetlen (?) egy város, a hol két gyászmise tartott a nemzet halottjéért!

A.

T Á R C A.

Egy bokor két virága.

(Történeti beszély.)

Irta Remellay Gusztáv.

(Folytatás.)

Becsületére legyen mondva, hogy noha a gonosz szellem azt sugta — mert ez mindig hallatja csábító szózatát, midőn alkalmat lel — hogy fogadja el az ajánlatot, szive nemes szelleme azonnal irtózással fordult el ily tettől.

Ki lehet ezen gonosz? kérdé enmagától, de mindegy legyen bár ki, meg kell tudnom ki az, ki felfedezve szent titkomat, ily aljas vásárra akarja felhasználni.

Miért nem felel kegyed Omár bég? — kérdé a látogató, — annyira megörvendett-e ajánlatomnak, hogy szólani sem tud? Nos elfogadja-e a mit ajánlok. Ne féljen, az ár melyet kívánok csekély azon kincsért, melyet hatalmába adok. Mind össze csak száz magyar arany.

S kegyed képes lenne, holnapután éjjel hatalmamba juttatni Jolánt, kérdé Omár rövid gondolkozás után.

Igen! felelt a sisakos határozott hangon.

S a száz aranyat mikor kívánja kegyed.

Csak akkor ha hatalmában lesz Jolán.

Az alku áll tehát, beszélé a bég.

Ugy hát jöjjön kegyed holnap éjjélkor egy szekérrel oda, hol a szolnoki várbirtok s a királyi terület érintkeznek, akkor ott leszek Jolánnal, ki mint mondtam már eszméletlenül kerül hatalmába.

Ott leszek, kétségtelenül ott leszek, — válaszolt jól tétett örömmel Omár, s ismét azt kérdé enmagától, ki lehet azon ember, ki előtte áll.

En is! — válaszolt a sisakos, most isten kegyeddel.

Véled pedig az ördög, ki uj kint találjon fel számodra, — gondolt a bég, s a gyűlölet, s megvetés kifejezésével szemeiben nézett az eltávozó után, pedig azt ígérte az, hogy birtokába juttatja a nőt kit szeret.

Nem joggal lehetett-e enmagára büszke a bég, hogy megvetést s gyűlöletet érzett az iránt, ki ily ajánlattal járult hozzá?

Az ily szerelem nemde valódi menyei láng, tiszta s minden földi salaktól ment tűz, mely egyenesen az égből szállt alá a szivbe?

Csakhogy ritkán, fölötté ritkán villanak le onnan ily sugarak, a halandók sziveibe.

VI.

A rózsá tövise.

Másnap éjjél felé legmeghittebb szolgája, egy éltes, de még erőteljes beduin, és négy jól felfegyverzett spahi kíséretében indult meg Szolnok várából a bég.

A szekérben mely követte, a beduin ült s hajtotta a lovakat.

Kevéssel éjjél után ért oda, hol a vár területe a királyi birtokkal érintkezett.

Mély gondolatokba volt merülve, mert mind eddig hasztalan iparkodott megfejteni a talányt, hogy t. i. ki lehet az, a ki eljött várába, s azt ígérte, hogy hatalmába adja szive bálványát.

Türelmetlenül nézett a hold teli fényénél a Déva-Ványa felől tekerő utra.

Nem kellett soká várnia. — Egy szekér közelgett, mely mellett azonban senki sem lovagolt.

Magán a szekéren csak a lovak hajtója ült.

Mily óvatos! — gondoló a bég, — egyedül jön, s az, csillogni látom sisakját.

A szekér a szolnoki várterület mesgyéjéhez ért.

Omár bég! én megtartottam szavamat — szólt a sisakos, — im itt a szekérben van y Jolán, mint láthatod eszmélet nélkül fekszik benne.

A bég a szekérhez lovagolt és az ájult hölgyhöz hajolt nyergéből.

A sisakos azt hitte, hogy megfogja csokolni, de s csak gyöngédeden érintette homlokát.

Szegény angyal, s nem tudja mily gonosz csáb áldozatja leendett volna, ha szerelmem nem lenne oly magasztos tisztaságú láng — gondolkodott a bég — s felemelkedeti nyergében.

Mikép vihette ki ígérte e gonosz? — kérdé enmagától. — De hisz megfogom azonnal tudni.

Ördög! büntetésed órája ütött, — kiáltott a sisakos felé fordulva.

Bég! — mondá ez kevéssé reszkető hangon — hiszen kegyed — —

Tudom mit akarsz mondani, — felelt a bég, — én csak azt ígértem, hogy nem kérdezem meg nevedet, és nem tartóztatlak vissza váramban, — arra nézve mit teendek, késsőbb nem kértél ígérte. — Vagy azt hiszed, hogy szemközt oly gaz lénynyel mint te vagy, tovább terjesztendem az ígérte, mint a hogy szorosán véve adva volt? Megkötöttem az alku, a nélkül, hogy nevedet kérdeztem volna, s bántatlanul bocsátottalak ki váramból.

A sisakos beszélni akart, de nem hagyta szóhoz jutni a bég.

Azt, hogy mit teendek itt! — folytatá — nem mondtam. E tekintetben semmit sem ígértem. Amde ha magára a szent könyvre ígértem volna is, hogy gaz tetted végbe vitele után elhagylak távozni, még is azt hinném, hogy nem tudnák be vétkül Alah és a próféta, ha megszegném szavamat. Te eléggé megfoghatatlanul nem kértél tőlem további ígérte, minthogy nem kértem nevedet, s szabadon bocsátalak ki váramból az alku megkötése után.

Nemde ezt ígértem csak! s ezt meg is tettem, — menyörgött a bég.

A sisakos nem felelt.

Azt hitted ugy-e — folytatá a bég — hogy a nagy örömben, melyet érezni fogok, nem is kérdezndem, kinek köszönhetem, hogy hatalmamba került ez angyal. Nem is gyanítottad, hogy félned kelljen attól, kinek átszolgáltatód a hölgyet, a kit imád.

Igen! én szeretem, én imádom e hölgyet, — beszélé

egészen a szekérhez közeléde Omár, de szerelmem nem olyan a minőnek vélted. En azt ohajtom, hogy boldog legyen a hölgy kit szeretek, s téged ki őt boldogtalanná akartad tenni, miután arcodat láttam s ha nem is ismerlek, kényszerülök, hogy fedezd fel nevedet, felakasztalak egy fára, hogy szent titkomat magaddal vidd a pokolba, hol fejét fogja törni Belzebub a fölött, miként szabhasson read eléendő büntetést.

Ugy lesz! — mondá ismét menydörgőleg — te meg fogsz halni, Jolán pedig boldog leend szive választottjával.

(Folytatatik.)

Heti szemle.

— Széchenyi Istvánért Buziáson f.é. május 1-én tartott gyászmise, hol a birtokos osztály, a polgár és paraszt egyaránt megjelent, hogy az üdvözlőnek emlékére egy-egy könyvelje áldozzék. Sok bolt nincs ugyan Buziáson, de a mi volt, az be volt zárva az nap. Nevezetes, hogy a pár év óta mindenütt feloszlott polgári órhad ez alkalomra Buziáson porából feltámadt, és a buziai német és oláh órhad az ünnepélyre fegyveresen megjelent, a feketérc bevont dob pörgése mellett. A ravatalt 6 kis leány, és hat fáklyás ember állta körül; az egyházi szertartást Petzrik plébánus ur végezte, minden díj nélkül. A rendezők a gyászravatalt a mai nap emlékére a templomnak ajándékozták. Buziáson ez időben sok napszamos dolgozik, kiknek a gyászmise idejére szünóra engedtetett. Halljuk, hogy a szomszéd Magyar Szákos lakói búcsumenettel akartak az ünnepélyre megjelenni, azonban magánértesítés folytán elálltak e szándékáról.

— Nagy Kikindán m. hó 26-án tiszteltetett a nagy Széchenyi emléke méltó gyászmisével, melyben szerb atyánkfiai és a vidék birtokosai vettek részt. A hazafias érzelmű báró Lopresti Lajos alapítványt tett a nagy kikindai rom. kath. templomnál, miszerint Széchenyi emlékére évenként tartassék engesztelő gyászmise áldozat. Mindjárt a kikindai emlékűnnep után következett a bocsári, sőt még Szerb Szent Mártonban is tartatott meg a gyászmise, az egész község részvétele mellett, melyben pedig alig van ember, ki más mint szerb nyelven tudna szólani.

— Az első magyar festészeti akadémia nincs többé. Az ezt gyámolító társulat mely 1846-ban keletkezett, april 20-án tartotta utolsó közgyűlését, mely alkalommal Mátyás József, mint alelnök az akademiát és az ezt gyámolító társulatot feloszlottnak s ennek következtében az eddigi tagoknak az intézet iránti minden további kötelezettségeit megszüntetnek nyilvánította, felhíván egyszersmind őket, hogy ha a tervezett sorshuzás sikerülend, mely uton Marastoni akadémiajának viszonya véglegesen rendeztetni s egy új „Nemzeti festészeti akademiának“ alapjai megvetetni céloztatnak, a keletkezendő műtanodát is pártclásra érdemessék. A társulat irományai lepecsételve a n. Muzeum könyvtárának fognak átadatni; Marastoni számos szobrai, mintái s az akademiának egyéb fölszerelése pedig ideiglenesen a Muzeum egyik elzárt folyosóján fognak letéttetni, hogy a fennérintett terv sikerültével, ezek mindjárt az új akadémia tulajdonába átmenvén, ennek egyik alapját képezék. Az eddigi társulatnak fűnmaradt pénzüsszege Marastoni urnak adatott át. (Vas. U.)

— A zágrábi „Citaonica“ bezáratása. Horvátországi testvéreink azon olvasó-egylete feloszlattatott. Coronini gróf bánnak erre vonatkozó, april 27-én kelt rendelete következőleg szól: „A zágrábi olvasóegyleti (Citaonica zagrebacka) 3. §-a így szól:

„Az egylet tisztán időtöltési természetű, tehát minden politikába, vallásba, vagy jogtudományba vágó kérdés ki van zárva annak köréből.“

E tér már rég el van hagyva, miután ezen név más törekvésnek paizsául és izgatások tüzhelyéül használtatott visszaélőleg. Mai napon feloszlatom a Citaonica zagrebacka egyletet; a helyiség elzáratik; a jegyzőkönyv és levelezések a helytartósági elnökségnek adtnak át; a netaláni vagyonra és egyéb tárgyakra nézve, melyekről a volt egylet zárcikelye tesz említést, ezen cikkely értelmében lesz gondoskodva, mire a legutóbbi alelnöknek és pénztárnoknak kötelességük gondoskodni. A rendőrigazgatóság megbizatik az elrendelt feloszlatus végrehajtásával.“

— Francia consulság Pesten. Az „Ind. belge“ is jelenti, hogy Franciaország, Ausztriai ujjab egyezkedések folytán, consulságot állit fel Pesten, Magyarország fővárosában. Ha értesüléseink alaposak, Franciaország példáját több, Magyarországgal kereskedést folytató állam kormányát követni szándékozik.

— Szomorodott szívvel kell jelentenünk réthei Rötth Sándornak m. hó 29-én Fűskuton életének 44-ik évében történt halálát. A boldogult derék hazafi, ki 1848. évben Temesmegyét képviselte a pesti országgyűlésen, melábutan pisztolylövéssel vetett véget életének. Mily életelő hangulat fészkelte magát nemes lelkébe, arról tanuságot adnak számos barátaihoz intézett végsorai, melyek jellemzésére csak azon két sort veszünk át: „Ti kik e soraimat olvassátok, ne legyetek szigorú bírám; ki tudja, nem jövend-e az óra, midőn hasonló eset vetend véget szomorú életeteknek.“ Végül azonban meginti övéit, hogy dolgozzanak, „mert ez a legjobb ir- és óvszer a nyomor ellen.“ A boldogultnak ezen szavai annál nyomossabbak, mert a világ senki fiának nem tartozott egy fillérrel sem.

— Az irodalom körében megjelent az ifjusági Plutarch 1860-i folyam, 2. füzeté Mátyás király arcképével. Cikkei: 1. Batory István Ompolytól. 2. Károlyi Antal Pados Jánostól. 3. Kalazanti sz. József Sárváry Bélától. 4. Reguly Antal Fabián Istvántól. 5. Kepler János Kruesz Chrysostomtól és 6. Mátyás Király Ribáry Ferentől. Ara e nagy 12 réti 200 lapra terjedő ifjusági kötetnek 70 uj kr. Előfizetési uton 53 ujkr. utólagosan fizetendő. Jelességénél fogva több pártolást érdemelő mű.

— Az ember megfejelése. A tudomány végre rájő, hogy az embert csak úgy meglehet fejelni, mint a csizmát, s aztán kétszer oly hosszú ideig él. Annyira már is vagyunk, hogy az eltört tagok helyett ujakat növesztenek. Ennek módját legujabban egy amerikai Flourens ur találta fel, ki is cbbeli sikerült gyógyításairól több rendbeli bizonyítványt bir fölmutatni. Mődjá igen természetes s a csontokat bevonó hártjának azon tulajdonságán alapszik, hogy, ha a csontot kiveszik e hártya megsértése nélkül, akkor e hártján belől uj, az előbbihez mindenben hasonló csont képződik ismét. (Igen ám, de hogy veszik ki a csontot a hártya megsértése nélkül? Szerk.)

— Aradról azt írják nekünk: F. hó 2-án tartotta meg Arad városa és környéke itt a minoriták egyházában a nemzet nagy halottjéért az engesztelő áldozatot, és bebizonyította azzal, hogy megértette a nagy hazafi törekvését, és átértette a fájdalom minden fázisát annak elvesztése felett. Még tegnap este kondult meg Aradon minden vallásfelekezeti harang és egy óra hosszant emlékezteté a hívőket, hogy itt az ideje imádkozni a hon nagy fiáért, és könyörögni az éghez, hogy tartsa meg köztünk az ő nagy és magasztos szellemét. — Reggeli 9 orakor már csaknem minden ablakon ki volt tüzve a fátyolba borított nemzet zászló, hol az hiányzott, ott fátyol és Széchenyi cimere voltak kirakva, a városház és zsidótemplom feletti lobogó, tudatá az idegennel is, hogy Arad városa ünnepet, de gyászünnepet ül, — a boltok mind bezárattak és estig zárva maradtak, jeleül, hogy nem csak formaságból, szüntek meg a köznapi élet teendői, hanem mert azokra nem jutott ember, mind ide-oda siettek,

hol érte az élő polgártársak fohászai az istenhez küldettek — s csakugyan Arad a templom előtti nagy tere a szónak legszorosabb értelmében, zsufozásig megtelt emberekkel. Fél tíz órakor megnyíltak a templom ajtai, melynek ajtó feletti frontja fekete posztóval volt bevonva, az ajtó felett a halott családi cimere ragyogott; — a céhek, iskolaiifjuság és egyéb egyetek zászlait befátyoloztattak a templomból kihozták, és a templom előtti téren sorban felállottak, nem sokára reá megtelt a templom minden padja, nemzeti és mély gyászt tanusító öltönyben megjelent uri közönségtől, oly annyira, hogy az ezekután odaérkezett Bohus Jánosnál összegyűlt nemesség, ügyvédi kar s egyéb kitünőbb, mind nemzeti öltönyben öltözködött magán tagjai Arad városa és környékének, csak a padok közötti helyeken és legnagyobb részt a szentélyben és a ravatal körül, mely mellett 18 mindenrangu egyén foglalt helyet égő fákllyakkal kezeikben, köztük a helybeli polgármester ur is, állapodhattak meg. A nemesség után megérkezett a várbeli tábornok tisztikarával diszöltönyben, és nem sokára a megyefőnök s megye törvényszéki elnök, szintén áthatva a nagy veszteség fájdalma által mély gyászu francia szabásu öltönyben. A mise alatt a karzaton Mozart nagy requiemét adták kitünő szorgalommal és ügyességgel, melynek magány részzeit Reményi játszotta, ennek hangjai, a fájdalom nagysága, az egész jelenet magasztossága, nem csuda, ha sok szemekből könnyeket sajtolt, s midőn az egyháziak bevégeztek az áldozatot, és elénekelték a földi létnek véget vető — Requiescat in Pace-t, az összes jelen volt közönség a ravatal körül elkezdé a Szózat első szakaszát énekelni, ennek bevégezése után, elhagyva az egyház falait, annak ajtaja előtt ismételve megkezdett a Szózat, melyben letett főveggel a jelen volt legalább is 5000-nyi tömeg résztvett. Ezen csakugyan megható jelenet után, az egész közönség a legnagyobb csendben, a gyászünnepélyhez méltóan széjjel ment, hogy délután a város erdejében ismét találkozassék — ennyi az ünnepély száraz tényi leírása, de az összes jelenet ezen mozzanatait és öszhangzását, magasztosságát leírni lehetlen, csak annyit lehet róla mondani, hogy Arad magához méltóan a nagy ember tisztelőtéré megtett mindent mint az megérdemlé, és ez által lerótta iránta az oly ritkán találtató elismerés adóját.

Temesvári újdonságok.

* Reményi Ede híres hazánkfia nem kapott engedélyt, hogy Temesvárt is részesítse művészetének élvezetében, „minthogy a drágaság és a szükség e tartományban igen nagy.“

* M. ministeriális rendelet következtében az 1725 óta a városi községek pénztárába befolyt ipartaksák, melyek az engedélyt nyert iparosok és kereskedők által fizettettek, f. é. május 1-étől fogva az ország pénztárába befolyanak. Városunk ugy is szük jövedelmei az ilyen taksák által évenként mintegy 3000 forinttal szaporodtak, mely öszveg most a községtől elesvén, félt, hogy ez a közjólét és kényelem rovására leend kénytelen e hiányt helyre útni. De mielőtt az utcák és közhelyek tisztogatása elhanyagoltatnék, mielőtt némely igen szükséges kövezés, mint például a józsefvárosi templom felé vezető uté tovább is halasztatnék, nem volna-e idején, hogy a városi község régi jogainak érdekében illető helyre folyamodjék?

* A mult évi november holnap óta itt vizsgálati fogságban tartott ó sztapári születésű bolgárországi g. n. e. püspök Kovácsics, mult héten szabadon bocsátatott, az ellene emelt lázítási vád alaptalannak bebizonyulván. A kibocsátás ez már legfőbb ideje volt a vádlottra nézve, minthogy nála az utolsó időben már sürüen mutatkoztak az elmeháborodás jelei.

* Az iparszabadság első napjától, t. i. május elsejétől fogva a marhahus fontja 2 krajcárral drágább lett, az az, 17 krba kerül.

* A nemzeti bank legközelebb azon rendeletet adta az itteni fiók váltó leszámítolási intézetnek, hogy a forgalomba bocsátott 500,000 ftnyi alaptökét hat holnap alatt 400,000 ftra kevesbbitse, és ennél fogva minden cégg legmagasabb hitelét 30,000 forintról, 20,000 forintra szállítsa le. Meg volt már annak idején említve, hogy a kereskedelmi kamara közbejárt, hogy a fiók váltó leszámítolási intézet alaptökeje egy millió forintig gyarapíttassék; a fenebbi hitelmegszorító rendelet következtében a kamara arra törekszik, hogy legalább az eredeti dotatio maradjon meg, mely ugyis nemcsak Temesvár piacának szolgál javára, hanem a vidék természetöinek és kereskedőinek is kedvez. A kamara azt bizonyítja, hogy a nemzeti bank a temesvári piacon egyetlen fillért sem vesztett, és az ugyanitt bukott kereskedők közül kevés az, a ki saját hibája miatt lett ezen sors áldozata, hanem sok esetben a bécsi piaccal való összeköttetés miatt, a hol a nagyon elterjedt szédelgés a tartományi kereskedői cégeket is vagy gyengíté, vagy vesztésbe rántá. Az említett hitel megszorítás tehát tökéletesen igazságtalannak állítatik.

* A temesvári takarékpénztárba f. e. april havában 270 fél betett 47,576 ft. 96 krt., 148 fél pedig kivett 43,658 ft. 41 krt.

* Az itt életbe léptetendő Lloyd-társulat terve, melynek már megpendítésénél sem jósolánk jövendőt, még az engedély megérkezése előtt füstbe ment.

* Nedelko György legközelebb nem „Ernani“-ban, hanem „Troubadour“-ban fog fellépni.

* A vasárnap alkalmával rendezett kisorsolásra még következő adakozások küldettek az itt megnevezendő t. c. hazafiaktól és honleányoktól: Duka Anna bárónő Pozsonyból: ékszerszekerényt, téntartót, és porcellán alakot. Stoinov Józsefné Csakovárról: virágtartót. Jankovich Teréz Csakovárról: virágtartót. Kovács Irene Csakovárról: két virágtartót. Kontrács Ignác: porcellán szelencét. Steingassner-Martini Anna: függő éji lámpát, és cukros szelencét. Waidl Anna: aranynyal himzett pár papucsot, és két porcellán alakot. Nicolits Julia: négy porcellán alakot. Szende Béláné: gyümölcsescsészét. Névtelen: üvegpoharat. Gencersy Francisca: képet. Kelemen Janka: cukros szelencét. Dückelmann Ida: két üveg virágtartót. Krayner Magdolna: gyertyatartót és kosarat. Mösöz Luiza: három porcellán alakot. Küttel Beatrix: ezüst etuit és gyertyatartót. Schneider Mária, Krisztina és Anna: tiz forintot új pénzben. Milutinovics Erzsébet bárónő: téntartót és két képet. Palikucevny Sándorné: üvegpoharat. Maschirevits Julia: két virágtartót. Csajághy Erzsébet, szül. Csókits: virágtartót. Blumencron Mária bárónő, szül. Radványi: virágtartót és ezüst etuit. Winkler Paulina, szül. Radványi: porcellán flakkon, jegyzéktárcát és porcellán alakot. Marsó Iván: palackot üveggel. Lichtfusz Miklós: kerevetpárnát. Weisz Bálint: két üveg virágtartót. Avramovits Sofia: két porcellán virágtartót, és gyertyatartót. Nenadovich S.: lámpás boriték és könyvszalag. Bogma Mihálné: kötött falkosarat. Lechner Mária: pénztárcát. Illy Emma: erszényt magyar kalapformában, dohányzsacsokót és portmonnalet. Desko Mária: két képet. Ferstler Emilia: porcellán alakot. Hueber Luiza, szül. Kehrer: tojás teritéket. Auspitz Mór: palackot pohárral. Heim Lipót: magyar pártát. Steinbach Jozefin: lámpás alá talapványt. Stockmann Vilma: Széchenyi fényképezett arcképét keretben. Deschán Lazarovits Zsófia: két nagy üveg virágtartót. Rauch Fodor Fanni: ezüst etuit. Rauch Anna: üveg csemegetartót. Gróf Smettow Richard: virágkosarat, és két kávéfindzsát. Kapitanovics Mátyás: két képet. Pullio Pálné: házi sapkát. Mátyus Andrásné: két üvegpoharat. Koppold Simon: képet, és üvegpoharat. Gosztonyi alezredes: szappant, levélterhelőt, gyujtófatokot, utipoharat, képkeretet és ivópoharat. Esterházy Fanni grófhölgy: palackot pohárral. Szabó Ninka: írószert és gyujtótokot. Marx Antal: 3 forintot. Gotthilf Eduard 4 forintot. Névtelen: két porcellán alakot.

* A szükölködő bánágiak és horvátok számára rende-

